

Grasilda BLAŽIENĖ

Vilniaus pedagoginis universitetas

DĖL XVI–XVII AMŽIAUS SEMBOS VIETOVARDŽIŲ

Patikimiausios medžiagos kalbinei vardyno analizei yra rankraštiniuose istorijos šaltiniuose. Ypatingas dėmesys šiame straipsnyje kreipiamas į XVI–XVII a. Sembos vietovardžių formas, nes jos bene mažiausiai žinomos. J. Gerulis baigia savo vardyną XVI a. pradžios duomenimis, XVIII a. vietovardžiai užfiksuoti jau ne viename spausdintame leidinyje, žemėlapiuose, o XVI–XVII a. iki šiol buvo iškritę iš Sembos vietovardžių tyrinėjimų šaltinių.

XVI–XVII a. Sembos vietovardžių formos surinktos iš rankraštnių dokumentų, esančių Berlyno slaptajame valstybiniame archyve „Preussischer Kulturbesitz“, daugiausiai iš Rytprūsių foliantų (Ostpreussische Folianten) sąrašų. Jų kruopšti analizė parodė, kad tuos sąrašus sudarę raštininkai rėmėsi gyvąja kalba, t. y. jie surašė vietovardžius taip, kaip girdėjo juos tariant. Apie raštininkų savivalę, kurią dažnai pabrėžia prūsų vardyno tyrinėtojai, vargu ar galima kalbėti ir ja argumentuoti visus neaiškius atvejus. Prūsiški vietovardžiai užrašomi palyginti tiksliai ir vienodai, tik nedaug aptariamų vietovardžių formų yra pakeistų ir iškraipytų.

XVI–XVII amžiaus autentiški rankraštiniai duomenys praplečia prūsų, šiuo atveju, Sembos vardyno chronologiją ir papildo žinomus vakarų baltų onomastinius rinkinius.

Labai įdomūs pasirodė esą vietovardžiai su priesagomis **-ein-* ir **-ain-*, kurias įvairiai interpretuoja didžiausi prūsų vardyno tyrinėjimų autoritetai. J. Gerulio nuomone¹, prūsų vardynui buvo pažįstamos abi priesagos – **-ain-* ir **-ein-*. Jų dažną kaitą Gerulis aiškino vokiečių žemaičių (Niederdeutsch) tarmės įtaka. R. Trautmannas teigia², kad abiejų prie-

¹ Gerullis, 1922, 252 teigia „der häufige Wechsel von *-ain-* und *-ein-* im Preußischen ist aus der niederdeutschen Wiedergabe von pr. *-ain-* zu erklären“ ir pateikia *Germayn ~ Germein* pavyzdį, tvirtindamas, kad prūsišką *-ain-* vokiečiai užrašė raidėmis *ein*. Šiuo pavyzdžiu suabejočiau. Gerullis, 1922, 40 pateikia 4 šio vietovardžio užrašymo variantus. Man pavyko surasti iki XVI a. pradžios 10 šio vardo užrašymo variantų. Peržiūrėjau tuos pačius Ordino foliantus, kuriuos buvo žiūrėjęs ir Gerulis. Gerulis (OF 107 325) rado 2 *Ger-māyn* užrašymo variantus 1391 m.: *Girmayn* ir *Germein*, aš radau tik *Germayn villa*. Iš 10 *Germayn* užrašymo variantų tik vienas 1515 m. užrašomas *Germein*. Šiuo atveju negalima kalbėti apie to paties vietovardžio priesagos įvairavimą.

² Žr. Trautmann, 1925, 107: „Bei dem seltenen Suffix *ayn/ eyn* ist aus lautlichen Gründen eine Entscheidung [] nicht möglich. Bei Gerullis ist die Scheidung zwischen *-ain-* und *-ein-* verfehlt. Auch in ON. halte ich balt. *-ein-* für bisher ganz unerwiesen.“

sagų neįmanoma atskirti. Teikdamas pirmenybę baltiškai priesagai *-ain-*, jis pabrėžia, kad Gerulis nevykusiai skiria *-ain-* ir *-ein-*.

J. Endzelyno nuomone, egzistavusios abi priesagos *-ain-* ir *-ein-*, kurias buvo sunku viena nuo kitos atskirti³.

K. Būga, recenzuodamas J. Gerulio disertaciją „De Prussicis Sambiensium locorum nominibus. Dissertatio inauguralis. Tilsis. MCMXII, 83168“, rašo: „Bendriniam vardams daryti prūsai pasigauna beveik tomis pačiomis galūnėmis, kaip lietuviai bei latviai“. Būga pamini abi priesagas *-ain-* ir *-ein-*⁴.

Didelį dėmesį prūsiškoms *-ain-* ir *-ein-* priesagoms yra skyręs žymus vokiečių dialektologas W. Mitzka⁵, klausdamas straipsnyje „Altpreussisches“, ar prūsų kalboje buvusios abi priesagos *ain* ir *ein*. Jis pripažįsta priesagą *-ein-*, darydamas prielaidą, kad, remiantis vokiečių tarmių duomenimis, vargu ar įtikėtina, jog prūsų vietovardžiai turėję priesagą *-ain-*. 1937 metais Mitzka⁶ dar labiau pabrėžė priesagos *-ein-* gyvybingumą ir atmetė *-ain-*, motyvuodamas tuo, kad ta priesaga turėjo išlikti ir vokiečių žemaičių tarmėje.

W. Smoczyński⁷ 1984 m. XV Leipcigo Onomastikos kongrese, aptardamas prūsiškų asmenvardžių priesagas, suabejoja daugelio jų interpretacijomis ir paslaptinę prūsiškų priesagų įvairovę aiškina vokiečių kalbos įtaka. Ši W. Smoczyński hipotezė nusipelno dėmesio ir veikia tikėtai teritorijai, kurios dialektas buvo vidurio vokiečių (Mitteldeutsch) arba, pasak Mitzkos, „Hochpreussisch“. Sembos tarmė buvo Niederpreussisch.

Straipsnyje panagrinėti visi Sembos vietovardžiai su priesagomis **-ein-* ir **-ain-* (?)⁸. Galbūt pateikti duomenys sukels naujų minčių ir paneigs arba patvirtins abiejų priesagų egzistavimą.

Semboje užfiksuoti 50 priesagos **-ein-* vedinių. 32 vietovardžių apvokietintas variantas išliko iki XX a.

Ankreyn villa 1388 (OF 107 196^v), **Ankreynen** 1396 (OF 111 65), **Ankreynen** 1405 (OF 109 112), **Ankreyn** apie 1405 (OF 110 42^v), **Ankraynen**, **Anckareinen**, **Angkerin** 1420

³ Endzelin, 1944, 65: „so, daß man nicht sicher *-ain-* von *-ein-* abgrenzen kann“.

⁴ Būga, 1958, 427.

⁵ Mitzka, 1968, 320. „Wären es wirklich nebeneinander *ain* und *ein* im Altpreussischen? Vom deutschmundartlichen Gesichtswinkel aus ist ein altpreussisches Suffix *ain* in den Ortsnamen unwahrscheinlich, vom Niederpreussischen aus sogar abzulehnen, mag es auch sonst ein balt. *-ain-* geben.“ Straipsnis „Altpreussisches“ pirmą kartą buvo išspausdintas 1923 metais. Jis cituojamas iš W. Mitzkos „Kleine Schriften“, išleistų 1968 metais.

⁶ Mitzka 1937, 94: „...*-ein-*... ist ein recht lebensvolles Suffix“; „*ain* müßte im Niederpreussischen als solches erhalten geblieben“.

⁷ Smoczyński, 1984, 177: „...wir sind imstande, die rätselhafte Mannigfaltigkeit der apr. „Suffixvarianten“ als Resultat sekundären Interferenz des Dt. zu erklären und damit die bisherigen Interpretationen, die sich auf angebliche Ablautalternationen berufen, in Zweifel zu ziehen.“

⁸ Dar nesu tvirtai įsitikinusi, kad prūsiškiems vietovardžiams sudaryti buvo vartojama priesaga **-ain-*. Todėl čia ir žemėlapyje yra klaustukas.

(Gerulis ON 10), *Anckereinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 118), *Anckirein* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 142), *Anckereinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10101 13^v), *Anckereinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 17), *Ankrehnen* 1785 (Goldbeck VT 7)⁹.

Bayntheinen 1405 (Gerullis ON 14), *Baynteynen* 1405 (OF 111 10^v).

Bartheyn, *Barthyn* 1332 (OF 111 218), *Bartheyn* dorf 1391 (OF 107 190), *Barthein* 1393 (OF 107 191^v), *Bartheyn* 1405 (OF 109 106), *Bartheyn* apie 1405 (OF 110 40), *Bartheynn*, *Barthene* (Gerullis ON 17), *Bartheyne* apie 1430 (Schlicht II 214), *Bartheynen* 1436 (Mülverstedt VR 259), *Barteinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 109), *Bartein* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 130), *Barteinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10142 13), *Barteinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10176 17), *Barthenen* 1785 (Goldbeck VT 14)¹⁰.

Beymyein, *Bemyeyn* 1292 (OF 103 93^v), *Beimegeine*, *Bymeyein* 1292 (Gerullis ON 18), *Beymegeme*, *Bemeyn*, *Bymigeyn* 1292 (PUB II 374), *Bemigeyn* 1419 (OF 103 67), *Beymegeyne* 1436 (Gerullis SN 21).

^x**Boyteynen**, *Beytener* felt 1467 (Gerullis ON 23)¹¹, *Boiteinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 13)¹².

Boteynen 1405 (Gerullis ON 23), *Boteynen* 1405 (OF 111 3), *Boteynen* apie 1405 (OF 110 3), *Botteynen* 1458 (Gerullis ON 23), *Botheinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 162), *Bottenen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 17), *Botteinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 62), *Botthenen* 1785 (Goldbeck VT 21).

Doeteynen 1338 (Gerullis ON 29).

^x**Dolgeinen** 1620 (Ostpr. Fol. 3514 242), *Dolgeinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 13), *Dolgenen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 97)¹³.

Drucheyn 1339 (Gerullis ON 31), *Drugene* 1515, *Drugen* – (Gerullis ibd.), *Drugen*, *Drugeinn* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 118, 338), *Drugein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 100), *Drugeinen* 1620 (Ostpr. Fol. 3514 203), *Drugehnen* 1674–1675 (Ostpr. Fol. 3563 5), *Drugehnen* 1743–1744 (Ostpr. Fol. 5167 30), *Drugehnen* 1785 (Goldbeck VT 39)¹⁴.

⁹ *Angkerin* > *Ankrehnen* gali būti ir trumpinys. Iš visų pateiktų pavyzdžių aišku, kad tai priesagos *-*ein*- vedinys. XVI–XVII a. priesaga nuosekliai rašoma *-ein-*. Tik XVIII a. pabaigoje randasi forma *Ankrehnen*. Gerulis teigė, kad prūsiškų vietovardžių vokiškos tarminės lytys nusistovėjo iki 1525 metų. Rytprūsių foliantuose užrašyti prūsiški vietovardžiai patvirtina prūsiškų priesagų gyvybingumą. Dėl *Ankraynen* nieko negaliu pasakyti, nes nesu susipažinusi su šaltiniu, kuriame užfiksuota ši forma.

¹⁰ Po 2 užrašymo variantus yra tame pačiame Ordino foliante Nr. 111, kurio buvo 2 tomai. Abiejuose tomuose to paties vietovardžio variantai turi fonetinį ar grafinį skirtumą, *-ein-* verčiama į *-en* ir *-yn*.

¹¹ ^x ženkle žymimi Gerulio neturėti arba pakoreguoti vietovardžiai.

¹² Gerulis *Boyteynen*, *Boteynen* laiko vėlesnio *Bothenen* užrašymo variantu. XVII a. duomenys padėjo patikslinti vietovardžio lokalizaciją: *Boyteynen* nebeegzistuojanti gyvenvietė prie Pobethen.

¹³ Pagal dokumentus išnykusi vietovė Powunden valsčiuje prie Bollgehnen.

¹⁴ Priesagos *-*ein*- vedinys. Priesaga vieną kartą verčiama į *en*, po to ji numetama ir XVI–XVIII a. vėl atsiranda bei užrašoma raidėmis *ein*. XVII a. pabaigoje randasi jau apvokietėjusi lytis *Drugehnen*.

Drutheyn 1381 (SUB 354), *Truteyn* 1411 (Gerullis ON 31), *Druteyn* 1424 (OF 103 30), *Druthein*, *Drutheyn* 1427 (OF 103 21), *Druthayn* 1433 (OF 104 11), *Drutthen* 1515 (Gerullis ibd.), *Druttein*, *Truttein* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 38, 343), *Druttein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 59), *Drugtheinen* 1620 (Ostpr. Fol. 3513 138), *Druckteinen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3514 136), *Drugthenen* 1674–1675 (Ostpr. Fol. 3563 38), *Drugthenen* 1720–1721 (Ostpr. Fol. 3606 20), *Drugthenen* 1785 (Goldbeck VT 39)¹⁵.

^x**Galteine** apie 1405 (OF 110 62)¹⁶.

Gierstenis 1261 (Gerullis ON 41), *Girsteinen* 1494 (Gerullis ibd.), *Gerstehen*, *Girsteinen* 1583 (EM 126 d 195), *Girsteinen* 1728–1740 (EM 126 d 278), *Girsteinen* 1785 (Goldbeck VT 54), *Girsteinen* [1893] (OV 144)¹⁷.

Golteynis 1333 (Gerullis ON 44), *Galteynen* 1396 (OF 111 47), *Galteynen* 1405 (OF 109 80)¹⁸.

Guntheyn 1299 (SUB 97), *Guntieynis*, *Gundeynis* 1302 (Gerullis SN 41), *Gundeynis* 1302 (SUB 109), *Gunteynen* 1396 (OF 111 66), *Gunteynen* apie 1405 (OF 110 43), *Gunt-hyn* 1420 (Gerullis ON 47), *Goitinen*, *Goythenen*, *Gutteinen* 1589 (EM 126 d, 315), *Gunt-heinen*, *Gütteinen* 1637 (EM 126 d 316 2), *Gunthienen* 1669 (EM 126 d 317), *Gunthenen* 1785 (Goldbeck VT 61)¹⁹.

^x**Kaligeynen** 1330 (OF 105 227), *Kaligeynen* 1339 (PUB III, 1 169)²⁰.

Canden, *Candeyn* 1331 (SUB 183–184), *Candeyn* 1368 (SUB 331), *Candayn* 1423 (OF 103 180), *Candeyn* gut 1437 (OF 103 180), *Kondeinen* 1663 (Schlicht II 177), *Condehnen* (Goldbeck VT 30).

Kandeyn 1349 (PUB III, 2 435), *Candeyn* 1403 (OF 103 162^v), *Kandaynen* 1417 (OF 103 144^v), *Candeyn*, *Candeynen* 1570 (EM 102 d 191, 192), *Condehnen* 1785 (Goldbeck VT 30)²¹.

¹⁵ Pricsaga *-ein- užrašyta 5 kartus *ein*, *eyn* XIV–XV a., vieną kartą – *-ayn*. Ši užrašymą Gerulis surado Ordino foliante Nr. 104, nors vieno šaltinio medžiaga dar nelcidžia daryti išvadų apie vietovardžio variantų nevienodumus. Šiam foliantui įprasta *ein* pateikti raidėmis *ayn*. XVI a. pradžioje priesaga numetama. Rytprūsių foliantuose ji vėl užfiksuota.

¹⁶ Išnykusi vietovė Arnau valsčiuje: „Kimyten, Tropyten und Galteine eyn dorf“.

¹⁷ *Girsteinen* išlaikė diftongą *ei* arba priesagą *-ein- iki XX a. Kaimas buvo Vakarų Semboje, Rudau parapijoje. Veikiausiai, **Girst-ein-* yra priesagos *-ein- vedinys iš pr. avd. **Girste* (Gerullis ON 1922 41), plg. pr. avd. *Girstenne* (Trautmann, 1925, 33). Mitzka, 1968, 319, bando *Girsteinen* lytį paaiškinti „*Girsteinen* scheiden wir wegen volksetymologischer Möglichkeit aus.“

¹⁸ Golteynis buvo Germau valsčiuje.

¹⁹ Vietovardžio rašyba XVI–XVII a. dokumentuose įvairuoja. Vietovardžio nepavyko aptikti Rytprūsių foliantuose. Etatsministerium (EM) dokumentuose pastebima užrašymų skirtumų, vietovardžių formų iškraipymų. Šaknies dvigarsis *un* verčiamas į dvibalsį *oi*, *oy* ir į balsius *u*, *ü*. Galūnė užrašoma *-inen*, *-enen*, *-ienen*, *-einen*. Tą vietovardžio variantiškumą, matyt, bus nulėmę EM dokumentus rašiusieji asmenys. Sunku pasakyti, koks buvo tų asmenų požiūris į prūsiškus vietovardžius ir kodėl atsiranda tokių iškraipymų.

²⁰ Vietovė buvo Medenau valsčiuje.

²¹ Abu vietovardžius galima būtų pažymėti ^xženklų. Gerullis, 1922, 55 nurodo tik 2 variantus: „1331 Candeyn, Canden SU 183, 184 ir 1427 Kandayen OF 103 143“. 144 puslapyje aiškiai parašyta *Martini feoda-*

Careynen 1378 (SUB 348), *Caryno hortus ad rivum Cariño* 1396 (Gerullis ON 76), *auf dem Felde des dorfes Korein* 1399 (OF 103 14), *Kareynen* 1420 (OF 103 79), *Korjein* 1425 (OF 103 15), *Correynen* 1785 (Goldbeek VT 30)²².

^x**Kirteinen** 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 120), *Kirteinen* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 144), *Kirteinen*, *Kirtienen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 12, 159)²³.

Kirtieynen 1396 (OF 111 66), *Kirtieynen* 1405 (Gerullis ON 64), *Kirtigaynen* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 174), *Kirtigeinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 15), *Kirtigeinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 102), *Kirtigehnen* 1785 (Goldbeck VT 80)²⁴.

^x**Kureyn** 1405 (OF 111 7^v), *Kureyn apie* 1405 (OF 110 5^v)²⁵.

Kurteynen 1396 (OF 111 66), *Kurteynen* 1405 (OF 109 114), *Kurteynen apie* 1405 (OF 110 43).

Cusseyn 1326 (SUB 163), *Kussnayn* 1402 (Gerullis SN 37), *off Cosnayner felt* 1422 (OF 103 25), *Kosneyn*, *Kusnein* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 93, 337), *Kosnein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 89^v), *Koseinen* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 157), *Koßneinen* 1620 (Ostpr. Fol. 3514 189), *Cossneinen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3513 189), *Kosnehen* 1720–1721 (Ostpr. Fol. 3606 188), *Kosnemen*, *Cosnehen* 1785 Goldbeck (VT 88)²⁶.

Lageyn, *Laygeyn*, *Layein*, *Legeyn villa, feld* 1396 (OF 103 11^v, 12), *Lageinen*, *Layeinen* 1396 (OF 103 241, 242^v), *Legeynen apie* 1405 (OF 110 4^v), *Layeyen* 1430 (Gerullis ON 80), *Legeynen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 170), *Legeinen* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 200), *Legeinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 17^v), *Legeinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 86), *Legehnen* 1785 (Goldbeck VT 98)²⁷.

lis de Kandaynen ir data 1417 m. Kiti to dokumento vietovardžiai padeda lokalizuoti, tai vėlesni *Condehen* Karaliaučiaus apskrityje, Neuhausen parapijoje, tuo tarpu *Canen*, *Candeyn* žymi vėlesnį *Condehen* Fischhauseno valsčiuje, Mednau parapijoje. Abu vietovardžiai užfiksuoti Sembos dokumentų knygoje ir Ordino foliante Nr. 103, jie nedaug kuo skiriasi, bet įvardija skirtingus kaimus, esančius toli vienas nuo kito.

²² Mano supratimu, Gerulio pateiktuose variantuose yra pora netikslumų. Žr. 25 išnašą dėl *Kureyn*. Matyt, korektūros klaida ir dėl datos. Pasak Gerulio, *Koreyn* OF Nr. 107, p. 319 užfiksuotas 1373 metais, iš tikrųjų 1397 metais. Veikiausiai, tai hidroniminės kilmės vietovardis, priesagos *-ein- vedinys iš upelio vardo *Cariño*, **Kar-ein*. *Correinen* buvo prie Lobitten, Powunden valsčiuje. Vietovardis užrašomas palyginti vienodai. Šaknyje keičiasi balsiai XVI–XVII a: *a* ir *o*, *-ein- pertekinama vieną kartą raidėmis -yn. XVIII a. išlieka *-ein-: *Correinen*. Pasak Mitzko, 1922, 329: „Correynen liegt in cinem entsprechenden Diphthongierungsgebiet im Samland“.

²³ Kaimas buvo Pobethen valsčiuje, jis užfiksuotas tik Rytprūsių foliantuose. XVI a. viduryje – XVII a. 3 kartus užrašomas *Kirteinen*, vieną kartą *-ein- užrašoma -ien. Prūsiška kilmė abejonių nekeltų, vietovardžiai su **Kirt-* pažįstami ir lietuvių bei latvių vardyne.

²⁴ Bene vienintelis atvejis, kai XVI a. priesaga *-ein- užrašoma raidėmis -ayn-.

²⁵ Gerullis, 1922, 70 yra įrašęs *Kureyn* prie *Koreyn*. Bet tai yra du skirtingi vardai. *Kureyn* nebeegzistuojanti gyvenvietė Caymen valsčiuje, sujungta su *Kuikem*. Žr. 22 išnašą.

²⁶ Priesaga *-ein- 2 kartus XIV a. užrašoma raidėmis ayn, XVI–XVII a. 6 užrašymo variantai rodo, kad priesaga nuosekliai rašoma -ein-. XVIII a. pradžioje randasi *Cosnehen*.

²⁷ Legehnen yra Labiau valsčiuje, Caymen parapijoje: priesagos *-ein- vedinys, **Laig-ein-*.

Laygayne 1299 (SUB 99), *Laygayne* 1305 (Gerullis ON 80), *Lageyne* 1305 (SUB 118), *Laygeen*, *Legeen*, *Lageyn* 1331 (SUB 198–199), *Legehnen* 1720–1721 (Ostpr. Fol. 3606 192), *Legehnen* 1785 (Goldbeck VT 98)²⁸.

Langenen 1396 (OF 111 65), *Langenen* 1405 (OF 109 111), *Langeinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 112), *Langein* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 140), *Langeinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 13^v), *Langeinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 7^v), *Langehnen* 1785 (Goldbeck VT 96)²⁹.

Lauxeinnen, *Lauxinen* 1262 (PUB I, 2 141), *Lexeinnen* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 143), *Lixxeinen*, *Lauxeinen* 1620 (Ostpr. Fol. 3514 90, 180), *Lixxainen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 15), *Lixxeinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 87)³⁰.

Leythen, *Leythyn* 1258 (SUB 27), *Latheyne*, *Lateinen* 1396 (OF 107 242), *Latheyne* 1405, *Latteynen* apie 1405 (Gerullis ON 83), *Latteinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 159), *Latteinen* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10860 192), *Latteinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 17), *Latteinen* 1620 (Ostpr. Fol. 10146 89), *Lethenen* 1785 (Goldbeck VT 100).

Molleyne 1300 (Gerullis ON 100), *Moleyne* 1343 (SUB 247), *Moleynen*, *Moleyn* 1360 (SUB 312), *Moleyn* 1362 (SUB 321), *Malleyne* apie 1405 (OF 110,32), *Moleyn* 1421 (OF 106 97), *Moleyn* 1430 (OF 103 80), *Moleyne* – (OF 111 130), *Mollein* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 148), *Mollein* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 3450 120), *Malleinen* 1589–1590 (EM 126 d 1101), *Molleinen* 1620 (Ostpr. Fol. 3514 120), *Moleynen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3513 220), *Mollehnen* 1785 (Goldbeck VT 114)³¹.

Molseyne 1396, *Malseyne*, *Mulseyne* 1405 (Gerullis ON 100), *Malseynen*, *Malseyne* apie 1405 (OF 110 52), *Moelseyn* 1418, *Melsein* 1458 (Gerullis ibd.), *Molseinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 152), *Molseinen* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 179), *Molseinen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3513 190), *Molsenen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 49), *Molsehenen* 1785 (Goldbeck VT 114).

²⁸ *Legehnen* yra *Fischhauseno* valsčiuje, prie *Lochstädt*, veikiausiai, rekonstruotina irgi **Laig-ein*, priesagos *-*ein*- vedinys; priesaga *-*ein*- šiuo atveju užrašoma 2 kartus -*ayn* ir 2 kartus -*een*.

²⁹ XVI–XVII a. duomenys rodo, kad šį vietovardį reikėtų rekonstruoti **Lang-ein*-, ir prieštarauja W. Mitzkos, 1968, 320 teiginiui, kad priesagų -*ain*-, -*ein*- diftongas paprastai buvo monoftongizuojamas. Mitzka šį reiškinį aiškina vokiečių kalbos įtaka. Bet monoftongizavimas vėlyvas procesas. Diftongai dažniausiai monoftongizuojami XVIII amžiuje, kai kuriais atvejais XVII a. pabaigoje. XVIIa. pabaigoje ir XVIIIa. pabaigoje vokiečių kalbos įtaka abejonių tikrai nekelia.

³⁰ XVI–XVII a. duomenys rodo, kad šis vietovardis buvo vartojamas 4 šimtmečius ilgiau negu manyta. Vėlesni *Luxeinhoff*.

³¹ Nors vietovardžio užrašymo variantai surinkti iš daugelio šaltinių (Gerullis, 1922, 100 pateikia 2 užrašymo variantus, prie kurių mano pridėti dar 7 iki XVI a. pradžios, XVI–XVII a. dokumentuose rasti dar 5 variantai), jie užrašyti palyginti vienodai. 2 kartus šaknies *o* keičiamas *a*, 2 kartus *l* perteiktas // iki XVI a. pradžios. XVI–XVII a. dokumentuose // užfiksuota 4 kartus, vieną kartą *l*. Priesaga nuosekliai užrašoma raidėmis -*eyn*-, -*ein*-, išskyrus 1620 m. šaltinį: *Mollenien*. Toks vietovardžio užrašymas savotiškai reabilituoja raštininkus. XII–XIV a. jų ausis dar nebuvo pripratusi prie prūsiškų vietovardžių tarimo, iškraipymų paprastai pasitaikydavo daugiau. XVI–XVII a. vietovardžiai bent Rytprūsių foliantuose užrašomi ganėtinai kruopščiai. Plg. lie. vv. Mólainiai (TSŽ 189).

Musneyn 1326 (SUB 163), *Museyne* 1352 (Gerullis ON 103), *Mossayn*, *Mosseyn* 1352 (Gerullis ibd.), *Museyne*, *Mossayn* 1352 (SUB 279), *Mussayn* 1402 (Gerullis ibd.), *Mossenie* 1515 (Gerullis ibd.), *Mossein* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 96), *Mosseinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 133), *Mossenien* 1620 (Ostpr. Fol. 3514 190), *Mosehnen* 1720–1721 (Ostpr. Fol. 3606 204), *Mofehnen* 1785 (Goldbeck VT 116)³².

Narseyn 1460 (Gerullis ON 105).

Nergeyn, *Neyrhim* 1258 (SUB 30), *Norien* 1300 (SUB 105), *Norgeyn* 1402 (OF 103 15), *Norigeyn*, *Norigeyen* 1402 (Gerullis ON 109), *Norgenen*, *Norgene* 1447 (OF 103 114^v), 115), *Norieyne* 1448 (OF 103 120), *Norieinenn* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 348), *Norgein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 116), *Norgeinen* 1620 (Ostpr. Fol. 3514 225), *Norgehnen* 1785 (Goldbeck VT 124)³³.

Norieyn 1258 (SUB 31), *Norgen* 1348 (SUB 265), *Narien* 1405 (OF 109 48), *Narien* 1439 (OF 103 82), 1785 *Norgehnen* (Goldbeck VT 124)³⁴.

Pagen 1396 (OF 11163), *Pagen* 1405 (Gerullis ON 112), *Pagein* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 112), *Paggeinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 13), *Paggehnen* 1785 (Goldbeck VT 179)³⁵.

Ranseym 1333 (OF 107 109)³⁶.

Ranseyn 1396 (OF 111 69), *Ranseyn* 1405 (OF 109 118), *Rosseyn* apie 1405 (Gerullis ON 139), *Roseinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 129), *Roseinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 11), *Rosehnen* 1785 (Goldbeck VT 154)³⁷.

³² Vietovardžiui daryti vartojama turbūt priesaga *-ein-, kuri užrašoma ir raidėmis -ayn-. XVI a. pradžioje (1515 m.) ir XVII a. pradžioje (1620 m.) vietovardis užrašomas beveik vienodai: *Mossenie*, *Mossenien*. Gerullis, 1922, 103 pasiūlė rekonstruoti šį vv. taip: **Musseneyn*, tokią pirminę lytį patvirtintų tik 3 užrašymo variantai: *Musneyn*, *Mossenie* ir *Mossenien*.

³³ Gerullis, 1922, 109 yra pateikęs 11 vietovardžio užrašymo variantų, nurodydamas, kad tai vėlesni *Norgehnen*, Königsbergo ir Fischhauseno apskrityje, kurie gerokai nutolę vienas nuo kito. Kai kuriais Gerulio duomenimis negalėjau pasinaudoti, nes nepavyko nustatyti, kuriam iš *Norgehnen* priklauso vienas ar kitas užrašymo variantas. Šie *Norgehnen* buvo Fischhauseno apskrityje, Laptau parapijoje. Įvertinus Sembos dokumentų knygos ir Ordino folianto Nr. 103 užrašymo variantus, krinta į akis tai, kad vv. galbūt bus turėjęs 2 priesagas – -ij- ir -ein-; j dažniausiai perteikiamas raide g, tai būdinga vidurio vokiečių aukštaičių (Mittelhochdeutsch) tarmei, kuria buvo parašyti dokumentų tekstai. Iš pateiktų pavyzdžių matyti to paties vietovardžio variantų skirtumai; dažniausiai tai grafiniai nevienodumai, bet gali būti ir fonctinių skirtumų. XV a. priesaga monoftongizuojama, XVI–XVII a. ji vėl atsiranda, XVIII a. pabaigoje užfiksuota *Norgehnen*.

³⁴ Šie *Norgehnen* buvo Königsbergo apskrityje, Arnau parapijoje.

³⁵ XVI–XVII a. istorijos dokumentų užrašymai rodo, kad vv. yra priesagos *-ein- vedinys iš avd. *Page*; plg. Gerullis, 1922, 112. Pagaliau keletas istorijos dokumentų užrašymų neleidžia daryti tvirtos išvados apie priesagos *-en- egzistavimą. Tikriausiai ir *Pagen*, ir *Langenen* atveju -en- yra pr. priesagos *-ein- forma. Žr. Mitzka, 1968, 320–321.

³⁶ Veikiausiai **Rans-ein-*. Pagal dokumentus vietovė buvo Wargen valsčiuje prie Regitten. Kilmė nėra aiški, asmenvardinę kilmę įrodyti sunku, nes kol kas nežinomas toks pr. asmenvardis; Trautmann, 1925, 85 užfiksavęs avd. *Ronsyte*. Gerullis, 1922, 139, abejoja ar *Ranseym* nebus vienas iš *Ranseyn* užrašymo variantų. Dokumento analizė Gerulio abejones išsklaido.

³⁷ Gerullis, 1922, 139 nurodo, kad kaimas buvęs Rudau valsčiuje, ir laiko tą vietovę išnykusia. Iš tikrųjų, kaip rodo XVI–XVII ir vėlesnių amžių istorijos dokumentų užrašymai, tai vėlesnieji *Rosehnen*, Ru-

Reteynen 1396 (OF 111 53), *Reteynen* 1405 (Gerullis ON 141), *Retheyn* 1491 (Schlicht I 433), *Rettein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3513 72), *Retteinen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3513 72), *Rethenen* 1674–1675 (Ostpr. Fol. 3563 65), *Rethenen* 1785 (Goldbeck VT 155).

Stenygeyn 1330 (SUB 182), *Stinigeyn* 1383 (SUB 358), *Steyeyen* (Gerullis ON 173), *Staineinen* 1600 (Fischer 116), *Stiegehnen* ehemals *Staneinen* (Goldbeck VT 181)³⁸.

Strobieyn 1396 (OF 111 63), *Strobieyn* 1405 (OF 109 109), *Strobieyn* apie 1405 (OF 110 41), *Strabieyn*, *Strabyeynen* 1414 (OF 111 214), *Strabiein* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 117), *Strabiein* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 136), *Strubgein* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 13), *Strubigeinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 62), *Strobgehnen* 1785 (Goldbeck VT 182), *Strobjehnen* [1893] (OV 486)³⁹.

Sunteynen 1405 (OF 109 115) prie *Kirtigehnen* (Pobethen valsčius).

Sursieine 1300 (OF 105 36), *Sursieynis* 1302 (SUB 108), *Sursigenis*, *Sorsegenis* 1302 (Gerullis ON 177), *Sursienis*, *Sursyeynis* 1321 (SUB 137), *Sursyeine*, *Sursyein* 1345 (PUB III, 2 641), *Sorsyon*, *Surseyne*, *Sorsyein* (Gerullis ON 177), *Sursen* 1372 (OF 107 125^v), *Surseyne* 1394 (OF 107 126), *Sorseyn* (OF 109 66), *Sorfion* apie 1405 (OF 110 68), *Sursein* 1447 (OF 111 188), *Sorsion* – (OF 107 11), *Sursayen* *Surschein* 1576–(1607) (EM 126 d 2143), *Sorseinen*, *Schorfenen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 16, 58), *Schorfenen* (1696)–1700 (Ostpr. Fol. 2469 5), *Schorschenen* 1785 (Goldbeck VT 170)⁴⁰.

Surteyne 1405 (OF 109 108), *Sarteinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 13), *Sarteinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 101^v), *Sorthenen* 1785 (Goldbeck VT 177)⁴¹.

^x**Taugeinen** 1632 (Ostpr. Fol. 10102 13)⁴².

Tykrieynen 1405 (Gerullis ON 182), *Tickrienen* apie 1405 (OF 110 43), *Tickergeyn*, *Tickerienen* 1460 (Gerullis ibd), *Tickeregeien*, *Tickergeien* 1463 (Gerullis ibd), *Tirkereinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 123), *Dickirein* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 149),

dau parapijoje. Priesaga abejonių nekelia, tačiau to negalima pasakyti apie vardo kilmę. Kaip minėjau *Ranseym* atveju, ir šio vv. asmenvardinė kilmė būtų tik prielaida, nors toks priesaginis prūsiškų vietovardžių modelis įmanomas: antroponimas + priesaga (šiuo atveju *-ein-).

³⁸ Matyt, ir čia tikų tas pats modelis, kaip ir 37-oje išnašoje. Trautmann, 1925, 99 užfiksuoti avd. *Stenyo*, *Stenige* + priesaga *-ein-. Galėjęs būti ir toks avd., tik jis mums nėra žinomas. Vv. rekonstrukcija irgi kelia neaiškumą, ypač atsižvelgiant į XVI–XVII a. duomenis.

³⁹ Veikiausiai **Strabj-ein*-. Priesaga *-ein- išlieka visuose užrašymo variantuose iki XVIII a.

⁴⁰ Labai įdomus vietovardis istorijos dokumentų nevienodais užrašymais. Iš 17 užrašymo variantų iki XVI a. pradžios (Gerullis, 1922, 177 yra pateikęs 8 užrašymo variantus, iš kurių 5 pasinaudota). 12 užrašyti su priesaga -ein-, 2 su -en- ir 3 kartus aptinkama -yon-, -ion-; reikėtų tikėtis oin, žr. Mitzka, 1968, 320. XVI a. -cin- vieną kartą perteikiama kaip -ayn- ir jau XVII a. pabaigoje scenasis prūsų diftongas monoftongizuojamas.

⁴¹ Vv. yra asmenvardinės kilmės, jis susidaręs iš avd. *Surteyne*, kuris užfiksuotas 1430 m. (Schlicht II 214). Šiuo atveju priesaga priklauso asmenvardžiui. Plg. Gerullis, 1922, 177.

⁴² Išnykusi vietovė prie Kösnicken, Pobethen valsčiuje. Nors vietovardis užfiksuotas tik vieną kartą ir palyginti vėlai, prūsiška kilmė hipotetiška, bet įmanoma.

Dickareinen, Tickereinen 1632 (Ostpr. Fol. 10102 15, 130^v), *Dickereinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 17), *Tykrehnen* 1785 (Goldbeck VT 194)⁴³.

Tuleyn campus in Kungsberg 1341 (OF 105 229^v), *Tuleyn* 1344 (PUB III, 1 270), *Tolleyen* 1419 (Gerullis ON 188), *Tolley* 1422 (Gerullis ibd)⁴⁴.

Weteynen villa 1338 (PUB III, 1 127), *Woteyn* 1405 (OF 109 119), *Woyteyn* apie 1405 (OF 110 46), *Wittaynen, Witteynen* 1463 (Gerullis ON 205), *Witteinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 130), *Witteinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 12^v), *Wittehnen* 1785 (Goldbeck VT 207)⁴⁵.

Wilgeym 1411 (Gerullis ON 201)⁴⁶.

Wilkeyne 1396 (OF 111 24), *Wylkene* 1396 (OF 107 30), *Wilkeynen* 1405 (OF 109 41), *Wilkenen* apie 1405 (OF 110 10), *Wilkeno* 1415 (Gerullis ON 201), *Wilken* 1416 (Gerullis ibd), *Wilkienen* 1682 (Ostpr. Fol. 10849 14^v), *Willkiehnen* 1785 (Goldbeck VT 206)⁴⁷

Wogenis 1258 (SUB 31), *Vgeyne* 1322 (SUB 157), *Ugenis* 1348 (SUB 263), *Uggen* villa 1381 (OF 103 87), *Ugein* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 350), *Vgein* ist preusch 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 137), *Uggeinen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3513 247), *Ugehnen* 1785 (Goldbeck VT 196)⁴⁸.

Penkiasdešimties Sembos vietovardžių, turinčių priesagą **-ein-*, užrašymo variantų nuo XIII a. (pirmieji priesagos **-ein-* vietovardžiai užfiksuoti 1258 metais) iki XVII a. pabaigos suskaičiuota 322, XII–XVI a. pradžioje (iki 1515 m.) istorijos dokumentuose ir Gerulio darbuose rastos 208 formos, XVI–XVII a. rankraštiniuose šaltiniuose – 114.

XIII–XVI a. pradžioje priesaga **-ein-* parašyta raidėmis *-ein-*, *-eyn-*, aptinkama 156 kartus, 31 kartą randami užrašymai su *-en-*, 4 kartus su *-in-*, *-yn-*, 11 kartų su *-ayn-*, 3 kartus su *-yon-*, *-ion* ir dar 3 vietovardžių variantai atrodo taip: *Angkerin, Neirhim, Beymegeme*.

⁴³ Istorijos dokumentų užrašymai įvairuoja, bet pirminę lytį atspindi gana tiksliai **Tikr-ein-*, vardas yra priesagos **-ein-* vedinys iš pr. avd. plg. *Niclos Tickrike, Tickrit, Tickerithe, Tickreyt* (Trautmann, 1925, 105).

⁴⁴ Gerullis, 1922, 188, laiko *Tulley* ir *Tolley* dviem skirtingais vietovardžiais, bet dokumentuose užrašyta, kad visi variantai žymi tą pačią vietovę prie Königsbergo.

⁴⁵ Pats seniausias užrašymas *Weteynen* Ordino foliantuose Nr. 109 ir 110 pateiktas kaip *Woteyn, Woyteyn*. Gerullis, 1922, 206 jį laiko atskiru vv., bet dokumentų palyginimas rodo, kad visur kalbama apie tą patį objektą. Kilmės aiškinimą apsunkina neaiškūs lyčių šaknies įvairavimas dokumentuose. Abejonių nekeltų tik priesaga **-ein-*.

⁴⁶ Galbūt **Vilg-ein-*, išnykusi vietovė prie Pojerstieten pagal Ordino folianto Nr. 103 duomenis.

⁴⁷ Vardo prūsiška lytis **Vilk-ein-*, priesagos **-ein-* vedinys iš avd. *Wilke* (plg. ir avd. *Wilkeyn, Wilkine, Wilkēine, Wilkune* (Trautmann, 1925 117)). Gerullis, 1922, 201 sieja didžiąją dalį **Vilk-* vardų su pr. ape-liatyvu *vilkis* „vilkas“. Priesaga užfiksuota 2 kartus XIV–XV a., vėliau atsiranda *Wilkienen, Wilkühnen, *-ein-* pakeičia *-ien-* (galbūt galima galvoti apie lietuvių kalbos įtaką).

⁴⁸ **(V)ōg-ein-* veikiausiai vandenvardinės kilmės vietovardis; priesagos **-ein-*, kurią ypač aiškiai rodo ir XVI–XVIII dokumentai, vedinys iš šalia esančios upės vardo *Wogaw, Wogauw*. Įdomi istorikams turėtų būti ir Rytprūsių folianto Nr. 3540 pastaba: „*Vgein ist preusch*“.

XVI–XVII a. šaltiniuose vietovardžių priesaga 93 kartus užrašoma *-ein-*, 10 kartų XVII a. vietovardžiai užfiksuoti su *-enen*, *-ehnen*, 6 kartus su *-ayn-*, 4 kartus su *-inen-*, *-ienen-* ir vieną kartą sutinkama forma *Gerstehen*.

XVI–XVII a. rankraščių duomenys (žinoma ir kruopšti ankstesnių dokumentų analizė) patikslina kai kurių žinomų vietovardžių lokalizaciją, pvz.: *Condehnen*, *Legehnen*, *Norgehnen* atvejais, papildo prūsų vardyną naujais duomenimis, paneigia nuomonę apie į akis krintančią raštininkų savivalę bei *-ein-* ir *-ain-* įvairavimą, kad tų priesagų praktiškai buvo neįmanoma atskirti. Skaičiai rodo, kad įvairavimas buvo ne itin ryškus ir raštininkų savivalė nežymi.

Pagaliau XVI–XVII a. duomenys patvirtina prūsiškų priesagų gyvybingumą ir leidžia suabejoti J. Gerulio teze, kad iki 1525 m. nusistovėjo vokiškos prūsiškų vietovardžių tarimo lytis.

Vietovardžių su priesaga **-ein-* paplitimą rodo žemėlapis „Vietovardžiai su priesaga **-ein-*“. Vietovardžiai, turintys šią priesagą yra tiek Vakarų Semboje, tiek Rytų Semboje. XVIII a. ir vėliau priesaga užrašoma kaip *-ehnen-*, išskyrus *Girsteinen*, *Correynen* bei *Willkühnen*.

Vietovardžiai su priesaga **-ain-* (?). Pateikti visi surasti variantai, kurie galbūt paliudys priesagos **-ain-* egzistavimo faktą.

Alkayne Feld 1312 (SUB 128), *Alkayn* 1352 (PUB V, 1 40), *Alkayn villa* 1375 (OF 107 143^v), *Alkayn* 1405 (OF 109 72), *Alkayn* apie 1405 (OF 110 28), *Allekayn* (Gerullis ON 8), *Alkaynen* 1470 (OF 111 183), *Allekaynen* 1478 (OF 111 128), *Alkeinen* 1572 (EM 126 g 4), *Alkehnen* 1690 (EM 126 d 297), *Alkehnen*, *Ober-Alkehnen*, *Unter-Alkehnen* (Goldbeck VT I 4)⁴⁹.

Bulgayn 1278 (SUB 65) *Bulgaynie*, *Bulgenie* 1299 (SUB 97), *Balgayn* 1337 (Gerullis ON 23), *Bulgaym* 1349 (OF 103 66), *Bulgaym* 1361 (OF 103 64), *Balgan* 1425 (Gerullis ibd.), *Bolgayn* (Gerullis ibd.), *Bulgaym* 1441 (OF 103 113^v), *Bolgaym* 1448 (OF 103 120), *Bulgein*, *Bollgein* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 166, 349), *Bulgein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 136), *Bulgainen* 1583 (EM 126 d 195), *Bulgeinen* (Ostpr. Fol. 3514 242), *Bolgienen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 17), *Bolgehnen* (Goldbeck VT 19)⁵⁰.

Dalwayn 1347 (Gerullis ON 25), *Dalwayn* 1347 (SUB 262), *Dalwein* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 33), *Dalwein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 56^v), *Dalweinen* 1620 (Ostpr. Fol. 3514 134), *Dalwehnen* 1720–1721 (Ostpr. Fol. 3606 138), *Dallwehnen* 1785 (Goldbeck VT 33)⁵¹.

⁴⁹ Gerullis, 1922, 8 pateikia 2 užrašymo variantus; man pavyko aptikti Ordinų foliantų knygoje dar 6 Gerulio neturėtus variantus, visi jie užrašyti su priesaga **-ain-*. XVI a. pabaigoje randasi *Alkeinen*, o XVII a. jau *Alkehnen*.

⁵⁰ XIII–XV a. dokumentuose 8 kartus priesaga užrašoma *-ayn-*, 1 kartą *-en-* ir *-an-*. Paties vardo kilmė nėra aiški. Šaknyje kaitaliojasi *u: a:o*. Pagal N. van Wijką (1918,42) po lūpinių priebalsių *pr. a* Semboje virsta *o, u, (ū)*. Taip pat prūsų žemaičių tarmėje (Niederpreussisch) pasitaiko *o < u* prieš *l* (Mit zka, 1968 327).

⁵¹ Pr. **Dalv-ain-*, lytis atspindima šaltiniuose gana tiksliai; kilmė nėra aiški.

Dawgayn 1396 (OF 110 54^v), *Dawgayn* 1405 (OF 109 140), *Dawgayn* apie 1405 (OF 110 54^v), *Daugayn*, *Daugenen* 1557 (EM 126 d 134), *Dogeinen* 1561–1562 (Ostpr. Fol. 10032 143), *Doggein* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 171), *Daugeinen* 1620 (Ostpr. Fol. 3514 60), *Dogainen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 3^v), *Dogeinen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 92), *Dogehnen* 1785 (Goldbeck VT 36)⁵².

Derwayn 1420 (Gerullis ON 27)⁵³.

Germanyn 1331 (Gerullis ON 40), *Germanyn* 1331 (SUB 182), *Germanyn* 1365 (SUB 329), *Germanyn* 1370 (SUB 335), *Girmayn* villa 1391 (OF 107 325^v), *Girmayn* 1396 (OF 111 64), *Germanyn* 1405 (OF 109 110), *Girmayn* apie 1405 (OF 110 42), *Germein* 1515 (Gerullis ibd.), *Gyrmayn* – (OF 107 289), *Jermain* 1566 (EM 126 d 844), *Girmein* 1570 (EM 126 d 1247), *Germeinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 3^v), *Germenen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 46), *Germeinen* 1691 (EM 126 d 848), *Germehnen* 1785 (Goldbeck VT 53)⁵⁴.

Gelayne 1339 (Gerullis ON 39)⁵⁵.

Gobayn 1366 (OF 107 60^v), *Gobayn* 1405 (Gerullis SN 38), *Gubbaynn* 1417 (Gerullis ibd.), *Gubayn* 1449 (Gerullis ibd.), *Gubayn* 1452 (OF 111 139), *Gubeynen* 1462 (Gerullis ibd.), *Gubehnen* 1785 (Goldbeck VT 1785)⁵⁶.

Campaginis villa 1310 (SUB 124), *Campagins*, *Campaynis* 1310 (OF 103 125^v), *Campain* 1331 (SUB 189), *Campayn* 1335 (SUB 219), *Campayn* 1350 (SUB 270), *Kanpayn* 1388 (Gerullis ON 54), *Kampayne* apie 1405 (OF 110 35^v), *Campayn* villa 1417 (OF 103 160), *Campayn* 1439 (OF 103 174^v), *Companie* 1515 (Gerullis ON 54), *Kampein*, *Kampen* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 336, 83), *Campein* 1563/1564 (Ostpr. Fol. 3540 84^v), *Compeinen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3513 180), *Compehnen* 1720–1721 (Ostpr. Fol. 3606 28), *Compehnen* 1785 (Goldbeck VT 30)⁵⁷.

Kanthayn 1333 villa (OF 107 129), *Kaynthayn* 1333 (Gerullis ON 55), *Caniayne* 1389 (Gerullis ibd.), *Kantheyn* 1396 (OF 111 40), *Canthayn*, *Kantheyn* 1400 (OF 111 193), *Kantheyn* adir *Rugiten* 1405 (OF 109 68), *Kantayn*, *Kantheyn* apie 1405 (OF 110 26, 61^v), *Kovtayn* – (Gerullis ibd.) – vėliau kaimas vadinamas *Regitten* vardu, kuris dokumentuose pirmą kartą sutinkamas 1405 m., vėliau 1431 m. *Rugitten* (OF 111, 187^v), *Regitten* 1785 (Goldbeck VT 150)⁵⁸.

⁵² **Daug-ain-* priesagos *-ain- vedinys iš pr. avd. *Daugis*.

⁵³ Pr. **Derv-ain-*.

⁵⁴ Pr. **Germ-ain-* priesagos *-ain- vedinys iš pr. avd. *Germe* (žr. Trautmann, 1925, 32). XIV–XVI a. (1515 m.) priesaga užrašoma -ayn- ir 1515 m. -ein-. XVI a. viduryje rašoma -ain-. XVII a. pabaigoje užfiksuota *Germenen* ir kitame šaltinyje *Germeinen*.

⁵⁵ Plg. lie. *Geláiniai* (TAŽ 81).

⁵⁶ Pr. **Gub-ain-*, priesagos *-ain- vedinys iš pr. avd. **Gube* (Gerullis, 1925, 43). 5 kartus priesaga *-ain- užrašoma -ayn- ir vieną kartą -eyn-.

⁵⁷ Gerullis, 1922, 54 pateikia 5 istorinius užrašymus: 3 iš SUB ir 2 iš rankraštinųjų šaltinių; man pavyko surasti 10 užrašymo variantų iki 1515 m., 7 neturėtus Gerulio. Priesaga *-ain- abcjonių nekeltų. Taigi **Kamp-ain-*.

⁵⁸ Gerullis, ON 55, pateikia 5 užrašymo variantus. Ordino foliantuose radau dar 5 Gerulio neužfiksuotus. Kaimas vadinamas prūsišku vardu **Kant-ain-*, priesagos *-ain- vedinys iš pr. avd. *Kanthe*. XV a. pra-

Karkainis 1261 (Gerullis ON 47), *Karkarnis*, *Karkeynisch*, *Karkaus* 1261 (PUB II 114), *Karkaynis* campus 1336 (OF 107 117), *Karkayn* villa 1380 (OF 107 127), *Karkayn* 1405, *Kargayn* apie 1405 (Gerullis ibd.), *Karkaynen* 1453 (OF 111 189^v), *Karkeinen* 1540 (EM 126g 587), *Korkehnen* 1785 (Goldbeck VT 87)⁵⁹.

Kyrkaynen 1418 (Gerullis ON 63), *Kirkenau* 1785 (Goldbeck VT 80)⁶⁰.

Kirpain 1354 (PUB V, 1 132), *Kirpaynen* 1405 (Gerullis SN 50), *Kirpaynen* apie 1405 (OF 110 32^v), *Kirpayn* 1460 (Gerullis ibd.), *Kirpein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3549 38), *Kirpeinen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3513 89), *Kirpehnen* 1674–1675 (Ostpr. Fol. 3563 73), *Kirpehnen* 1785 (Goldbeck VT 80)⁶¹.

Komayn 1384 (OF 1037), *Komayn* 1384 (SUB 359), *Komayn* 1399 (OF 103 21), *Komayn* 1411 (OF 104 191), *Camaynn* 1411 (Gerullis ON 26), *Komayn* 1471 (OF 103 30), *Comain* 1524 (Boetticher 37), *Cumainen* 1566 (PUB IV 26), *Kumenen*, *Kumegen*, 1594 (PUB IV 26), *Cumeyen* 1595 (Hennenberger 244), *Cumeinen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3563 34), *Komehnen* 1674–1675 (Ostpr. Fol. 3606 18), *Cumehnen* 1785 (Goldbeck VT 31)⁶².

Kopayn 1396 (OF 111 1^v), 1405 *Kopayn* (Gerullis ON 70), *Copayn* apie 1405 (OF 110 56)⁶³.

džioje pradedamas vadinti kitu prūsišku vardu, kurio formų nepateikau, nes jos neturi nieko bendro su mus dominančia priesaga.

⁵⁹ Veikiausiai asmenvardinės kilmės. Pr. **Kark-ain-* priesagos **-ain-* vedinys iš pr. avd. *Karkis*. Priesaga **-ain-* rankraščiuose užfiksuota labai aiškiai, išimtis būtų lytis iš Prūsijos dokumentų knygos; visi 3 užrašymai labai varijuoja, tai gali būti dėl to, kad tą dokumentą neteisingai perskaitė PUB sudarytojai. Tokių klaidų, ypač pirmuosiuose tomuose, pasitaiko.

⁶⁰ **Kirk-ain-* priesagos **-ain-* vedinys iš pr. avd. *Kirkis*, *Kirkyn*. Vėliau atsiranda lytis *Kirkenau*, mano galva, dėl lietuvių kalbos įtakos, nes kaimas buvo Wehlau valsčiuje, Cremitten parapijoje, lietuvių kalbos įtaka prie sienos buvo pastebėta ne kartą.

⁶¹ **Kirp-ain-* asmenvardinės kilmės priesagos **-ain-* vedinys iš avd. **Kirpe*. Nesellmann, 1873, 72, teigia, kad **Kirp-ain-* yra iš avd. *Kirpeine*, *Kirpaine*. Nesellmanno pateiktas avd. užfiksuotas labai vėlai, jis veikiausiai atsiradęs iš vietovardžio. Schlicht, 1919, 40, nurodo, kad ankstesnis **Kirp-ain-* vardas buvęs *Trauniten*. Kol kas nepavyko aptikti duomenų, patvirtinančių Schlichto teiginį.

⁶² Istoriniai užrašymai beveik sutampa, išskyrus *Camaynn*, kurį paėmiau iš Gerulio. Būtų labai įdomu panagrinėti *a:o* santykį, kaip rašo Mitzka „*a* aber auch dunkel gewesen sein muß, da es zu *o* wurde, wofür im Samländischen keine Regel... aufgestellt werden konnte“. Gerulis pirmine lytimi laiko **Kum-ain-* ir remiasi kitu vietovardžiu, esančiu Pagudėje (Pogesanien). Suradus žymiai daugiau užrašymo variantų, pirmine lytimi, galbūt, galima laikyti **Kam-ain-*. Priesaga **-ain-* ir jos užrašymas nepakinta iki XVI a. vidurio. XVII a. pabaigoje atsiranda *Cumehnen*.

⁶³ Išnykusi vietovė Caymen valsčiuje.

⁶⁴ Išnykusi vietovė Germau valsčiuje, asmenvardinės kilmės, plg. Claus dictus *Cropeyns* (Trautmann, 1825, 48).

⁶⁵ Gerulio pateiktas variantas: 1397 *Lankyne* OF 109 118 nėra tikslus, nes OF Nr. 109 dokumentai datuojami 1405 metais, ir *Lankeyne* OF Nr. 107 p. 118, užfiksuotą 1333 m., aš perskaičiau kaip *Lankaynis*. Ordino foliantą Nr. 107 studijavau labai kruopščiai, nes remiausi jau Gerulio nurodytais puslapiais ir todėl manyčiau, kad *Lankeine* yra korektūros klaida. Tikriausiai šio vietovardžio autentiška lytis yra **Lank-ain-*, nors gali būti ir dūrinys **Lank-kaim-*.

^x**Kropaynen** 1396 (OF 111 52), *Kropaynen* (und Praweniten) 1405 (OF 109 88)⁶⁴.

Lankaynis campus 1333 (OF 107 118), *Lankayne*, *Lanckaymen* 1336 (OF 111 185^v), *Lankayn villa* 1336 (OF 107 117), *Lankayme* 1372 (OF 107 120), *Lankaym* 1396 (OF 111 37), *Lankayn* 1405 (OF 109 64), *Lankayn apie* 1405 (OF 110 24^v), *Landkeim* 1785 (Goldbeck VT 95)⁶⁵.

Lapayn 1404 (OF 103 167), *Lapaynen* 1405 (Gerullis ON 82)⁶⁶.

Lepaynen 1396 (OF 111 66), *Lepaynen* 1405 (Gerullis ON 87), *Lippeinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 128^v), *Lippeinen* 1676 (Ostpr. Fol. 10146 17), *Lappainen* 1691 (EM 102 d₂ 252), *Lappeinen* 1725 (EM 102 d 257), *Lapehnen* 1785 (Goldbeck VT 95), *Loppöhnen* [1833] (OV 284)⁶⁷.

^x**Linkaynen** (OF 111 190^v), *Lincken* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 31), *Lincken* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3513 150), *Linken* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 3^v), *Linken* 1785 (Goldbeck VT 102)⁶⁸.

Lubayn im gute im Plutwinn 1317 (OF 107 239), *Lubayn* 1426 (OF 111 207)⁶⁹.

Magayn 1401 (OF 111 203), *Megayn*, *Megaynen* 1401 (OF 111 203), *Megayn* 1396 (OF 111 71^v), *Megayn* 1405 (Gerullis ON 93), *Megayn apie* 1405 (OF 110 47), *Mogaynen* 1458 (Gerullis ibd), *Megeynen* 1462 (Gerullis ibd), *Mogainen* 1552 (EM 126 d 1091), *Moggeinen* 1589–1590 (Ostpr. Fol. 10060 153), *Mogeinen*, *Megeinen* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 100, 106^v), *Mogenen*, *Mogainen* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 6), *Mojehnen* 1705 (EM 126 d 1099), *Mogahnen* 1785 (Goldbeck VT 114)⁷⁰.

Nastrayn 1357 (SUB 304–306), *Nastrayn* 1384 (SUB 362), *Nastraym* 1390 (OF 103 13), *Nastraym(er)* welde 1422 (OF 103 25), *Nastraym* 1427 (OF 103 17), *Nastrayn* 1436 (Schlicht II 148), *Nastren* 1515 (Gerullis ON 106), *Nastrein* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 36), *Nastrein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 58^v), *Nastreinen* 1620 (Ostpr. Fol. 3514 136), *Nastrehnen* 1674–1675 (Ostpr. Fol. 3563 100), *Nastrehnen* 1785 (Goldbeck VT 120)⁷¹.

Ovpayn 1387 (Gerullis ON 111), *Opayn* 1405 (OF 109 123)⁷².

⁶⁶ Išnykęs kaimas prie Biothen, Caymen valsčiuje.

⁶⁷ Turbūt **Leip-ain-*, priesagos **-ain-* vedinys iš pr. **leipo* „liepa“ (Gerullis ON 86). XVII a. šaltiniuose užrašymai įvairuoja. XVIII a. pradžioje dar užrašoma *Lappeinen*, o Goldbeckas jau pateikia *Lapehnen* lytį. Kaimas buvo prie Neukuhren, St. Lorenz parapijoje. XIX a. pabaigoje vietovardis užrašomas *Loppöhnen*.

⁶⁸ **Link-ain-* priesagos **-ain-* vedinys iš avd. *Linke*. XVI–XVIII a. vv. netenka priesagos. Priesagų numetimas nėra dėsningas reiškiny.

⁶⁹ Irgi asmenvardinės kilmės vietovardis: priesagos **-ain-* vedinys iš pr. avd. *Lube*.

⁷⁰ Priesagos **-ain-* vedinys iš pr. avd. *Mage*. Priesaga **-ain-* XV a. rašoma *-ayn-* ir vieną kartą *-eyn-*, XVI–XVII a. 2 kartus *-ain-*, 3 kartus *-ein-* ir vieną kartą *-enen-*. Goldbeckas užfiksuoja *ahn* vietoj *ayn*. Mitzko nuomone: „Es ist für das ethnographisch so gemischte Samland an fremde Einfuhr dieser außerhalb des Altpreußischen so häufigen Endung zu denken, nicht an einen Lautwandel...“ (Mitzka, 1968, 321). Ta įtaka labai vėlyva ir įmanoma. *Mogahnen* buvo Fischhauseno apskrityje, Rudau parapijoje.

⁷¹ Hidroniminės kilmės vietovardis. Jis buvo prie *Nastrayn* ežero, plg. lacum *Nastrayn* 1296 (SUB 90)

⁷² Išnykusi gyvenvietė prie Nautzken, Rudau valsčiuje.

Pupayn 1350 (OF 105 230), *Pupayn* 1352 (PUB III, 1 36), *Pupayn* 1376 (OF 107 68, 68^v), *Pupayn* apie 1405 (OF 110 17), *Popehnen* (Goldbeck VT 140).

Ragayne 1312 (SUB 128), *Ragayne* 1312 (Gerullis, ON 137), *Ragayne* (OF 111 191^v)⁷³.

Rogayn 1405 (Gerullis ON 143), *Rogayn* apie 1405 (OF 110 18), *Rogayn*, *Rogeyn* 1484 (Gerullis ibd.), *Rogahnen* (Goldbeck VT 153)⁷⁴.

Rummowe 1325 (SUB 159–160), *Romaynis*, *Romaym*, *Roymanis* 1331 (SUB 188), *Romayn* 1335 (SUB 218), *Romayn* 1343 (OF 103 7), *Romayn* 1396 (OF 103 10), *Romehnen* 1785 (Goldbeck VT 154)⁷⁵.

Sypayn 1387 (OF 103 67), *Sipayn* 1450 (OF 103 116), *Sipayn* 1450 (SUB 41), *Sipain* 1450 (Schlicht II 259)⁷⁶.

Skupayn 1396 (OF 111 64), *Skupayn* 1405 (OF 109 110), *Skypaynns* 1424 (Gerullis SN 112), *Skupayn* 1487 (Gerullis, ibd.), *Schupehnen* 1785 (Goldbeck VT 170), *Schupöhnen* [1893] (OV 450)⁷⁷.

Weysken, *Weyskyn* 1258 (SUB 25), *Wyskayne* 1300 (OF 105 36), *Wiskame* 1300 (SUB 103), *Weyskaynis*, *Weiscaynis* 1302 (SUB 108), *Woyscaynis* [1321] (SUB 137), *Woyscaynis*, *Wayskains* 1322 (Gerullis ON 198), *Wissegeyn* 1381 (SUB 353), *Wischegene* 1408 (Gerullis ON 204), *Wissegyne* 1415 (Gerullis ibd.), *Wisigein*, *Wyschein* 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 80, 336), *Wischein* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 83), *Wischeinen* 1624–1625 (Ostpr. Fol. 3513 178), *Wischenen* 1674–1675 (Ostpr. Fol. 3563 116), *Wischehnen* 1785 (Goldbeck VT 207)⁷⁸.

⁷³ Prie Alkehnen, Wargen valsčiuje.

⁷⁴ *-ayn-* XVIII a. pabaigoje, kaip ir *Mogahnen* atveju, perteikiama *ahn*. Plg. lie. *Rogainiai* (Kalvaitis 54). *Rogahnen* buvo Königsberg apskrityje, Heiligenwalde parapijoje, taigi skirtingose Sembos vietose. Jeigu *Rogahnen* užrašyme galima įžiūrėti kitos kalbos įtaką, tai vis tiek neaišku, kodėl du taip toli vienas nuo kito nutolę kaimai užrašomi taip pat.

⁷⁵ Greičiausiai **Ram-ain-*, priesagos **-ain-* vedinys iš pr. avd. **Rome*.

⁷⁶ Vardas asmenvardinės kilmės, susidaręs iš pr. avd. *Sipayne*, kurių giminė gyveno tame kaime prie Kanthen, Powunden valsčiuje. Plg.: bona illorum, guī dicuntur *Sipayne* 1262 (SUB 41).

⁷⁷ Irgi asmenvardinis vietovardis, plg. *Peter Schuppayn* 1436 (Mülverstedt VR 258). 4 kartus XIV–XV a. priesaga užrašoma *-ayn-*, XVIII a. užfiksuota *Schupehnen* ir XIX a. pabaigoje *Schupöhnen*. Kaimas buvo prie Woytnicken, Pobethen parapijoje, netoli nuo *Loppöhnen*.

⁷⁸ Bene vienintelis priesagą **-ain* turintis vietovardis, kuris istorijos šaltiniuose užrašytas labai nevicnodai. XIII–XIV a. pradžioje jis užrašomas turbūt kaip **Vaisk-ain-*, priesaga *-ain-* rašoma *-en-*, *-yn-*, *-ame-*; varijuoja ir šaknies užrašymas. Gal čia labai nedėsningas tos vietovės tarmės fonetikos perteikimas, kaimas buvo Medenau parapijoje, 6,4 km nutolęs nuo Medenau. XIV–XV a. vietovardis užrašomas galbūt kaip dūrinys: pr. **Visag-ein-* resp. **Visig-ein-* resp. **Visa-gĭn-*, resp. **Visi-gĭn-*. Jį Gerulis laiko vėlesniais *Wischehnen*, o Sembos dokumentų knygos autoriai vėlesniais *Wischehnen* laiko ir *Weyskyn* (dokumentų sugretinimas leidžia padaryti tokią išvadą). XV a. duomenys patvirtina tą išvadą: 1542–1543 m. vietovardis rašomas tame pačiame dokumente *Wisigein*, *Wischein* (Ostpr. Fol. 3427 80, 336). XVII a. pabaigoje atsiranda *Wischenen*.

Wopaynen 1436 (Mülverstedt VR 261), *Wopayne* 1446 (Gerullis ON 207), *Wopaynen* (OF 111 203^v), *Woppeinen* 1694 (EM 126 d 1668)⁷⁹.

XIII–XVI a. (iki 1515 m.) vietovardžių, turinčių priesagą **-ain-(?)* užfiksuota 161 variantas. 126 kartus **-ain-(?)* rašoma *-ayn-*, 10 kartų *-aym-*, 9 kartus *-eyn-*, *-ein-*, 4 kartus *-an-*, 3 kartus *-en-*, po vieną kartą *-yn-*, *-ame-*, 2 kartus XIII a. vėlesni *Korkehnen* užrašomi *Karkarnis*, *Karkaus*, *Romehnen* – XIV a. viduryje užfiksuoti kaip *Rummowe*, *Wischehnen* – 4 kartus dokumentuose užrašomas kaip dūrinys *Wissegeyn*.

XVI–XVII a. šaltiniuose surasta 60 šių vietovardžių formų. 36 kartus priesaga užrašyta *-ein-*, 9 kartus *-enen*, *-ehnen*, 8 kartus *-ayn-*, 3 kartus *-en*. Vieną kartą *Bolgehnen* užrašytas *Bolgienen*, *Kumehnen* – *Kumegen*, *Wischehnen* – *Wisigein*.

Vietovardžio *Wopayne* atveju XVII a. šaltinis rodo, kad pavadinimas buvo vartojamas 200 metų ilgiau.

Visos dokumentuose minimos vietovardžių, turinčių priesagą **-ain-(?)*, formos rodo, kad senojo diftongo *ai* monoftongizavimas prasideda tik XVII a. pabaigoje ir masiniu reiškiniu tampa XVIII a. pabaigoje. Visiškai įmanoma, kad Sembos prūsų vietovardžiai turėjo priesagą **-ain-(?)* – ypač po lūpinių priebalsių. Priesaga *-ain-*, pažįstama lietuvių ir latvių vardynui, gali būti ir bendrabaltiška.

Kaip nurodyta išnašose, dviejų vietovardžių priesaga XVI–XVIII a. Goldbecko topografijoje perteikiama raidėmis *ahn*: *Mogahnen*, *Rogahnen*. Vietovardį *Kirkaynen* Goldbeckas pateikia kaip *Kirkenau*. *Lankaynen* XVIII a. užrašomas kaip dūrinys *Landkeim*. Vietovardis *Linkaynen* – XVI–XVIII a. numeta priesagą ir tampa *Linken*. Du vietovardžiai – *Lapehnen* ir *Schupehnen* – XIX a. pabaigoje rašomi *Loppöhnen* ir *Schupöhnen*. Veikiausiai tai žymiai vėlesnių fonetinių procesų išdava. Beveik pusė visų vietovardžių, turinčių priesagą **-ain-(?)* yra asmenvardinės kilmės.

Vietovardžiai, turintys priesagą **-ain-(?)*, paplitę visoje teritorijoje⁸⁰.

Įdomiausia, kad ne viską galima paaiškinti vokiečių kalbos įtaka, nes jeigu ta įtaka būtų buvusi tokia didelė, vietovardžių formų užrašymas su *-ehnen* turėjo rasti dokumentuose žymiai anksčiau⁸¹. *Ei* vietoje *ai* galima pagrįsti vokiečių kalbos dalykais. Sembos vokiečiai, šnekėję vokiečių žemaičių tarme, kurią Fischeris vadina Plattdeutsch, diftongus *ai*, *eu*, *äu* rašė *ei*⁸².

XVI–XVII a. šaltiniuose užfiksuoti Sembos vietovardžiai rodo, kad daug pavadinimų buvo vartojami žymiai ilgiau negu manyta, pvz.: *Siglawken* vardas paminėtas 1419 m.

⁷⁹ Išnykusi vietovė prie Nautzau, Rudau valsčiuje. Lokalizuoti padėjo Ordino folianto Nr. 111 medžiaga ir XVII a. šaltinis.

⁸⁰ Žr. žemėlapi „Vietovardžiai su priesaga **-ain-(?)*“.

⁸¹ Ziesemer, 1924, 125 rašo, kad „die altpreussischen Diphtonge in mitteldeutscher Weise in ehnen monophthongisiert erhalten geblieben sind.“

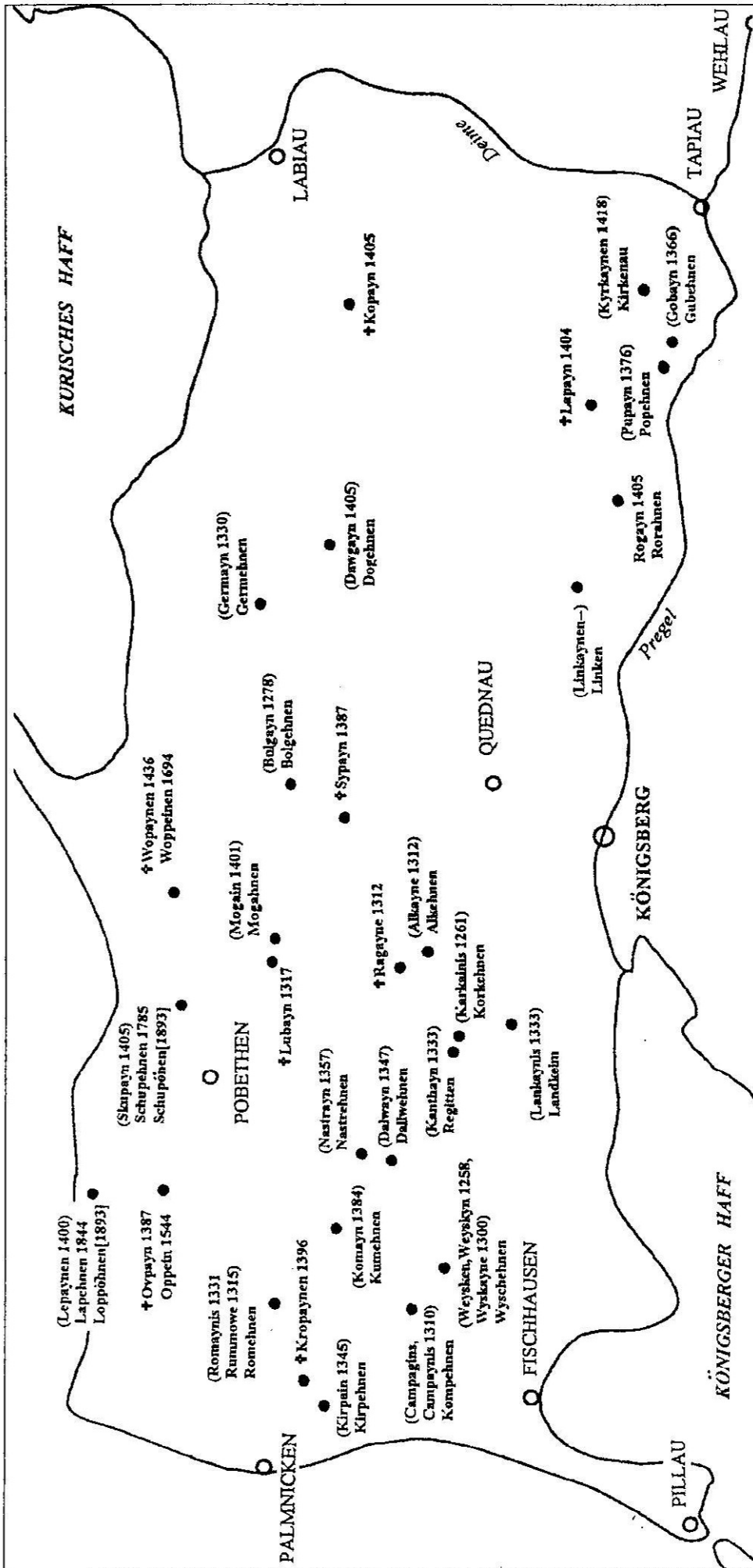
⁸² Fischer, 1896, 2.

(Gerullis ON 156) ir 1589–1590 m.: *Siglacke, Siglacken* (Ostpr. Fol. 10060 126, 183), 1632 m.: *Sieglaucken* (Ostpr. Fol. 10102 9). XVI–XVII a. dokumentų duomenys padeda ir lokalizuoti vietovę. *Siglawken* buvo prie Quanditten.

Smalickenn vardas pirmą kartą paminėtas 1394 m. (OF 111 516), antrą kartą –1480 m.: *Smalickenn* Krug (Gerullis ON 166); toliau minimas 1563–1564 m. *Schmalickenn* ist preußch (Ostpr. Fol. 3540 62) ir 1624–1625 m.: *Schmalick* (Ostpr. Fol. 35313 154). Taip pat minimas asmuo, prūsas: *Schmalick* ein frey ist preußisch 1542–1543 (Ostpr. Fol. 3427 45). Iki XVII a. pabaigos pažymima, kad kaime gyvenęs: 1632 m. *Schmolicken* Krüger (Ostpr. Fol. 101 2 98), 1670 m. *Schmalicken* Krüger (Ostpr. Fol. 10146 18^v). Ypač praver-tė XVI–XVII a. dokumentai lokalizuojant gyvenvietes. Įdomios ir vertingos istorikams pastabos, pvz.: *Backeln* ist cölmisch 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3450 120), *Sigisdicken* ist preusch 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 66^v).

Aptartuose rankraštiniuose šaltiniuose gausu niekieno neturėtų ir netyrinėtų Sembos vietovardžių, pvz.: *Lattkeim* 1670 (Ostpr. Fol. 10146 86); *Mallacken* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 1540 117^v); *Monickkeim* 1563–1564 (Ostpr. Fol. 3540 117^v); *Sallecken* 1632 (Ostpr. Fol. 10102 3^v).

Vietovardžiai su *-ain- (?)

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

- Boeticher A. Boetticher, Die Bau und Kunstdenkmäler der Provinz Ostpreussen, Hft 1. Die Bau- und Kunstdenkmäler des Samlandes, Königsberg, 1898.
- Būga K. Būga, Rinkiniai raštai, I–III, Sudarė Z. Zinkevičius, Vilnius, 1958–1961.
- EM Etatsministerium dokumentai.
- Endzelin J. Endzelin, Altpreussische Grammatik, Rīga, 1944.
- Fischer C. L. Fischer, Grammatik und Wortschatz der plattdeutschen Mundarten im Preuss.Samlande, Halle, 1896.
- Gerullis ON G. Gerullis, Die altpreussischen Ortsnamen, Berlin und Leipzig, 1922.
- Gerullis SN G. Gerullis, Der Prussicis Sambiensium locorum nominibus. Phil.Diss., Tilsis, 1912.
- Goldbeck VT J. F. Goldbeck, Vollständige Topographie des Königreichs Preußen, I, Königsberg und Leipzig, 1785.
- Hennenberger C. Hennenberger, Erclerung der Preussischen grösseren Landtaffel oder Mappen, Königsberg, 1595.
- Kalvaitis W. Kalvaitis, Lietuwiszki Wardi Klėtelė, Tilžė, 1910.
- Mitzka, 1937 W. Mitzka, Grundzüge norddeutscher Sprachgeschichte, Halle/Saale, 1937.
- Mitzka, 1968 W. Mitzka, Altpreussisches, – Kleine Schriften zur Sprachgeschichte und Sprachgeographie, Berlin, 1968.
- Mülverstedt VR G. A. Mülverstedt, Das älteste Vasallenregister des Samlandes sowie der Gebiete Insterburg und Gerdauen aus dem Jahre 1436, – Neue preussische Provinzialblätter. 2 F. VII, Königsberg, 1855, 177–195; 256–291.
- Nesselmann G. H. F. Nesselmann, Thesaurus linguae Prussicae, Berlin, 1873.
- OF Ordensfolianten.
- Ostpr. Fol. Ostpreussische Folianten.
- OV Orts-Verzeichnis nebst Entfernungstabelle der Provinz Ostpreussen, Bonn, [1893].
- PUB Preußisches Urkundenbuch, Königsberg und Marburg, I–VI, 1882–1969.
- Schlicht O. Schlicht, Das westliche Samland. Ein Heimatbuch des Kreises Fischhausen-Pillau vom Jahre 1725 bis zur Gegenwart, I–II, Dresden, 1919–1922.
- Smoczyński W. Smoczyński, Die Suffixe der altpreussischen Personennamen, XV. Internationaler Kongreß für Namenforschung, Resümeees der Vorträge und Mitteilungen, Leipzig, 13.–17. August 1984.
- SUB Urkundenbuch des Bisthums Samland, Leipzig, 1891.
- Trautmann R. Trautmann, Die altpreussischen Personennamen, Göttingen, 1925.
- TSŽ Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinynas, II, Vilnius, 1976.
- Wijk N. van Wijk, Altpreussische Studien, Haag, 1918.
- Ziesemer W. Ziesemer, Die ostpreussischen Mundarten. Proben und Darstellungen, Breslau, 1924.

ZUR FRAGE DER ORTSNAMEN DES SAMLANDES IM 16.–17. JH.

Zusammenfassung

Im Artikel wird die Bedeutung der handschriftlichen historischen Quellen des 16.–17. Jh. für die Erforschung des preußischen, in diesem Fall des samländischen, Ortsnamengutes gezeigt. Die Formen der ON, aufgezeichnet in den Ostpreussischen Folianten, widersprechen der Behauptung von G. Gerullis, daß die preußischen ON am Anfang des 16. Jh., seit 1525, in einer recht einheitlichen graphischen, morphologischen (und phonetischen) Gestalt festgehalten worden seien. Als Gegenargument dieser Behauptung wurden 2 Ortsnamentypen gewählt: 1) die Ortsnamen, die mit dem Suffix *-ein- und 2) die Ortsnamen, die mit dem

Suffix **-ain-(?)* abgeleitet sind. Anhand von 483 Eintragungen der Namenvarianten im 13.–16.Jh. (bis zum Jahre 1515) und von 174 Namenvarianten im 16.–17. Jh. wurde versucht, die Lebensfähigkeit der altpreussischen Suffixe zu beweisen.

Das Suffix **-ein-* wird auch im 16.–17. Jh. durch *-ein-* wiedergegeben, das Suffix **-ain-(?)* – durch *-ein-*. Der reiche Stoff der historischen Quellen läßt keine strengen Bemerkungen mehr über die Willkür der Schreiber und den häufigen Wechsel von *-ain-* und *-ein-* machen.

Für jeden Ortsnamen wurden historische Belege in erster Linie aus handschriftlichen Quellen gesammelt. Der zeitliche Rahmen für die Besprechung der preußischen Ortsnamen wurde durch die Belege des 16. und 17. Jahrhunderts erweitert.

In den handschriftlichen Quellen finden sich Hinweise auf die Geschichte der samländischen Siedlungen. In den Quellen wurden viele Namen entdeckt, die entweder bei G. Gerullis noch bei den anderen Forschern vorkommen. Die Ergänzung des samländischen onomastischen Materials bereichert die Kenntnisse über die altpreussische Sprache selbst und ist von großer Bedeutung für die Forschung des baltischen Ortsnamengutes.

Die Verbreitung der Ortsnamen mit den Suffixen **-ein-* und *-ain-(?)* widerspiegelt sich in zwei beigelegten Karten.

Grasilda BLAŽIENĖ
Vilniaus pedagoginis universitetas
Ševčenkos 31
LT-2009 Vilnius
Lietuva

Gauta 1998 03 30
Priimta spausdinti 1998 04 27